

Discurs d'investidura pronunciat pel Sr. Josep Benet

El nomenament de doctor honoris causa, amb què acabo de ser honorat, és la distinció que podia rebre amb més satisfacció en aquesta hora de la meua vida. Car així sóc incorporat a la vostra Universitat i, per tant, a la comunitat universitària. I així desapareix una de les frustracions majors de la meua vida: no haver pogut ser membre d'un claustre universitari.

Jo, nascut l'any 1920, pertanyo a la generació de joves estudiants dels anys trenta. Uns anys que, amb la República i l'autonomia, la Renaixença catalana política, lingüística i cultural semblava que s'havia consolidat per sempre. Aquesta Renaixença havia estat, com va escriure Gaziell, "obra d'una gent tan plena de defectes com vulgueu, però que havia aconseguit de fer créixer flors en ple desert". En una quarantena d'anys havia realitzat una mena de miracle, tot i no disposar-se a Catalunya d'institucions pròpies d'autogovern, llevat durant pocs anys de la Mancomunitat que realitzà una tasca admirable, malgrat que tenia competències molt escasses. El motor que havia fet possible la realització d'aquesta tasca, d'aquella Renaixença, era sobretot el patriotisme, que actuava en un país modernitzat, gràcies a la Revolució Industrial del vuit-cents. Antoni Rovira i Virgili — recordem-ho—, referint-se a aquesta Renaixença, va escriure:

"Mai no s'ha bastit enlloc, amb tant poques pedres, un bell i tan vast i sòlid edifici. Fou gairebé un miracle bíblic d'un món creat del no-res."

Heus ací com, des de l'esquerra, Rovira i Virgili coincidien amb Gaziell, situat a la dreta.

Avui, que fa més de vint anys que disposem d'una autonomia enormement més àmplia que la que s'havia atorgat a l'esmentada Mancomunitat, que presidiren Enric Prat de la Riba i, després, Josep Puig i Cadafalch, crec que pot ser molt alligonador recordar l'obra d'aquella Renaixença i comparar-la amb la tasca realitzada durant aquests anys.

Deixeu-me tornar a citar Rovira i Virgili. Referint-se a la generació catalana dels anys trenta, que creia haver consolidat la Renaixença amb la proclamació de la República i la consecució d'una autonomia, escrivia:

“Noble privilegi el de la present generació de catalans. Aquesta no és una generació de planys per la llibertat perduda. Aquesta no és tampoc una generació de sospirs per la llibertat desitjada i llunyana. És la generació que ha conquistat un bon tros de la llibertat nova i prepara l'eixamplament de la primera conquesta.”

Als estudiants d'aquells anys trenta, que formàvem part de la generació posterior a la de Rovira i Virgili, corresponia, doncs, de continuar treballant en aquest eixamplament, fins a arribar a aconseguir d'exercir el dret a l'autodeterminació. Tasca il·lusionant per a molts, els quals, però, sabíem que per avançar per aquest camí cap a l'alliberament nacional calia que es corregissin els greus defectes d'una bona part de la classe política catalana, més avesada a fer oposició que a governar. Recordo que, acabada la Guerra Civil, a mitjan dels anys quaranta, uns quants joves amics, entre els quals es comptava Alexandre Cirici i Pellicer, que havia tornat de l'exili i li era vedat de retornar a la Universitat per acabar la seva carrera, i Jaume Picas, que també havia tornat de l'exili, parlàvem de les nostres il·lusions i esperances en els temps d'abans de la guerra, que la victòria del franquisme havia frustrat. I coincidíem a confessar que, en aquell temps de la Catalunya autònoma i republicana, érem conscients que la tasca que corresponia a la nostra generació, al servei del país, era apassionant. I que per realitzar-la calia que aconseguíssim una sòlida formació, que podríem obtenir en la nova Universitat Autònoma i després amb uns anys d'estudi a França i/o a la Gran Bretanya. L'Alemanya, dominada per Hitler, quedava exclosa dels nostres projectes d'ampliació d'estudis. Crèiem que amb una sòlida formació estaríem preparats per contribuir decisivament a corregir els errors que s'estaven cometent en la política catalana —que, repeteixo, reconeixíem— i alhora construiríem la futura Catalunya lliure, completaríem la nació inacabada que eren els Països de llengua catalana, en la qual crèiem fermament.

Un dels errors comesos en aquella Catalunya dels anys trenta era el del 6 d'octubre de 1934. Afortunadament, però, el president Companys, que en va ser el principal responsable, en recuperar el poder, després de la victòria electoral del 16 de febrer

del 1936, havia rectificat de política. I així havia aconseguit que Catalunya, durant els mesos d'aquella primavera del 1936, que seria qualificada de "tràgica" per l'estat de preguerra civil que es vivia a Madrid i en una bona part del territori espanyol, fos anomenada "oasi de la República" per la situació de pau que s'hi vivia. I, certament, ho era. Però, el juliol d'aquell mateix any 1936 una ventada de ponent devastava aquell "oasi" i provocava en el territori català una situació caòtica. La màxima responsabilitat de les barbaritats que es cometeren en aquesta situació recau en els militars i els civils que els donaren suport, els quals, amb aquell pronunciament contra el govern legítim de la República i el de la Generalitat, provocaren aquella situació i, a més, una llarga guerra civil.

Al mes de juny, és a dir, un mes abans que es produís aquest alçament militar, els joves que estudiàvem en un mateix centre ens acomiadàrem per haver-se acabat el curs i començar les vacances. Esperàvem, naturalment, retrobar-nos al mes de setembre, per continuar els nostres estudis. Aquest retrobament, emperò, no es produiria. Poc temps després d'iniciades les nostres vacances, aquells estudiants que convíem en les mateixes aules, pacíficament i amicalment —llevat d'una ínfima minoria de falangistes i d'altra gent d'extrema dreta i espanyolista— ens trobàvem enfrontats, lluitant en exèrcits distints, en una guerra, en el desencadenament de la qual, nosaltres, els estudiants, no hi teníem cap culpa. No ens retrobaríem fins uns tres anys després: uns s'havien convertit en vencedors; els altres, en vençuts. Els estudiants, doncs, també ens trobàvem dividits, com la resta de la societat catalana. La Universitat Autònoma havia desaparegut, per ordre dels vencedors. Tornava a funcionar la vella i desacreditada Universitat, ara qualificada d'"espanyolista" i "imperial".

La Guerra Civil Espanyola, imposada a Catalunya des de ponent, que havia d'haver estat contestada amb una guerra nacional catalana i popular, dissortadament no ho fou, i aquell "oasi de la República" que era la Catalunya autònoma, tant lloat de propis i de forasters, desaparegué substituït per una situació caòtica, que derivà cap a una situació revolucionària —de quina revolució, però?— i fins i tot cap a una guerra civil també entre els mateixos catalans republicans. Per tant, aquella ocasió única, que es presentà a Catalunya en les setmanes posteriors a l'alçament militar, de defensar la democràcia i alhora de decidir quins lligams institucionals volia tenir

amb l'Estat espanyol, es perdé. Fou una nova i importantíssima ocasió perduda en la història de Catalunya. Per què fou així? Una pregunta que encara no s'ha tingut el coratge de contestar...

La guerra acabà amb la desfeta de la nació catalana. Davant aquella desfeta, l'escriptor liberal i catalanista Gaziell va escriure:

“Res no ha quedat en peu del que era nostre, ni el Govern, ni les institucions, ni la cultura, ni la llengua, ni tan sols la senyera. Només ens resta, com un cos trossejat i sense ànima, la nostra vençuda terra catalana.

“Si hem perdut: Catalunya ha perdut.”

Mentre Francesc Cambó, el líder de la Lliga Catalana que havia hagut de viure a l'exili durant la guerra, i on encara vivia, deia que a Catalunya aquella vegada seria “pitjor que el 1714”. I, certament, ho va ser.

En aquella hora tràgica, un estudiant, el poeta Màrius Torres que, malalt, es veia obligat a romandre al país, mentre la seva família marxava a l'exili, escrivia el poema “La ciutat llunyana”, en els primers versos del qual deia:

“Ara que el braç potent de les fúries aterra – la ciutat d'ideals que volíem bastir...”

Certament aquella ciutat d'ideals que volíem bastir era aterrada. I, per tant, la Renaixença que creiem consolidada, com he dit, era arrasada i les nostres il·lusions i esperances de completar-la s'esvaïen. Una negra i llarga nit queia sobre Catalunya. L'ús públic de la llengua catalana, pròpia i cooficial a Catalunya, era prohibit, amb l'objectiu de substituir el seu ús pel de l'idioma de la nacionalitat majoritària a l'Estat espanyol. Començava l'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya. Alhora s'iniciava la duríssima repressió franquista contra els vençuts. Catalunya patí una doble repressió: la mateixa que es patí a totes les terres de l'Estat espanyol i, a més, la que es dirigí contra la identitat nacional de Catalunya. Centenars de milers de persones hagueren d'exiliar-se; dotzenes de milers foren detingudes i empresonades o tancades en camps de concentració o castigades en els batallons

de treballadors; milers foren depurades o expulsades dels seus llocs de treball; altres foren víctimes d'apropiacions i de sancions econòmiques i el més sinistre: dotzenes de milers de persones foren víctimes de la repressió judicial militar, realitzada pels consells de guerra sumaríssims i sumaríssims d'urgència, que condemnaren a mort milers i milers de persones, una gran part de les quals foren executades, amb l'aprovació personal prèvia de Franco de la condemna. Aquesta seva participació en l'execució de milers i milers de condemnes a mort, en els primers anys de la postguerra, constituí un crim contra la humanitat. Franco, doncs, fou un criminal que hauria de ser jutjat per un tribunal penal internacional al final de la guerra mundial. No ho fou per raons òbvies.

La censura franquista impedí que la gairebé totalitat de la societat s'assabentés del total abast d'aquella actuació repressora del nou règim. D'altra banda, la Segona Guerra Mundial, que esclatà pocs mesos després d'acabada la Guerra Civil Espanyola, amb el triomf de les potències nazi i feixista en els primers temps, permeté que aquella repressió franquista pogués fer-se impunement. Certament que durant el curs de la Guerra Civil Espanyola, en una i altra part es cometeren barbaritats. Però també ho és que, una vegada acabada, totes les que es cometeren ho foren pel nou règim, per ordre o amb el consentiment de Franco.

Davant aquests fets, davant aquesta situació, és molt lamentable que quan han transcorregut més de vint-i-cinc anys des de la desaparició del règim franquista, encara a Catalunya no s'hagi elaborat un ampli, detallat i rigorós informe sobre la repressió franquista durant els primers anys de postguerra, a càrrec d'una comissió de juristes i historiadors. Quelcom perfectament factible. Un fet lamentable davant el qual ens hem de preguntar per què no s'ha creat encara aquesta comissió. Mentre que alguns parlen, per exemple, de promoure la realització de quelcom tan irrealitzable com és la revisió de les dotzenes de milers de causes fallades pels tribunals militars, en els primers anys de la immediata postguerra, quelcom realitzable com és la creació de l'esmentada comissió no es fa. Una vegada més, doncs, insisteixo en la necessitat de crear-la i dotar-la dels mitjans humans i econòmics perquè pugui realitzar la seva tasca amb la màxima rapidesa possible.

Cal remarcar, tanmateix, que algunes persones, sovint amb notable esforç i amb sacrifici, han escrit algunes obres que són una bona contribució al coneixement d'aquella repressió de la immediata postguerra. Per la meua part, també m'he esforçat per contribuir-hi, al marge de la meua activitat política pública i de l'exercici de la meua professió d'advocat. Ho he fet, per exemple, amb la publicació de les meues obres *La mort del president Companys*, l'any 1998; *Carles Rahola, afusellat*, el 1999, i aviat ho faré amb la publicació de les obres *Domènec Latorre, afusellat per catalanista* i *Joan Peiró, afusellat*. Aquesta darrera espero publicar-la l'any vinent, amb motiu d'escaure's el 60è aniversari de la condemna a mort i execució d'aquest gran líder sindicalista català i exministre la República durant la Guerra Civil. Respecte a la història de la persecució de la llengua i la cultura catalanes, he pogut contribuir-hi amb la meua obra *L'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya*, publicada l'any 1995, que és l'ampliació d'una obra que vaig publicar l'any 1973 a les Edicions Catalanes de París, de la capital francesa, que jo dirigia.

Amb el final de la guerra i l'establiment del règim franquista totalitari, imperialista espanyol i anticatalà, les il·lusions i esperances d'abans de la guerra d'aquell jove estudiant que jo era, a les quals m'he referit anteriorment, quedaren frustrades. Jo no era més que un soldat republicà ferit, que formava part dels vençuts. Però el dia que les tropes franquistes entraren a Barcelona, no em vaig donar per vençut: vaig jurar que continuaria el combat per tal de recuperar el règim democràtic i autònom que ens era arrabassat per la força de les armes i que dedicaria la meua vida al servei del redreçament nacional d'aquella Catalunya vençuda. Creia que tenia el deure de fer-ho —i m'impulsava a fer-ho— el fet d'haver tingut la sort d'haver sobreviscut, quan tants de companys de la meua lleva —la dita del biberó— havien mort als fronts i als hospitals. Em deia que els anys que els sobreviuria —anys de propina— era just que els dediqués al servei del meu poble, de la meua nació, en defensa de la qual ells havien mort.

En aquelles hores crucials de la immediata postguerra, en què tanta de confusió existia a l'interior de Catalunya i a l'exili —i tantes tensions, diguem-ho— vaig tenir la sort de veure clarament quin havia de ser l'objectiu primordial de la meua actuació: contribuir a refer la unitat del poble català, dividit per causa de la guerra no sols entre franquistes i antifranquistes, ans, fins i tot, entre la gent del mateix camp republicà

català. Refer aquesta unitat era imprescindible per tal de triomfar en el combat per recuperar la democràcia i en el redreçament de Catalunya. Crec que puc dir que, durant tota la meva actuació en el període franquista, vaig ser fidel a aquest objectiu. No va ser, emperò, sempre fàcil de servir-lo, sobretot durant els anys quaranta. Per servir-lo, vaig arribar a ser acusat de “col·laboracionista”, acusació molt greu en aquell temps, car en la resistència catalanista es vivien molt els problemes de la Resistència francesa. Vaig ser força incomprès, per alguns, com ho seria anys després, quan seria qualificat de comunista o de company de viatge, quan vaig coincidir amb el PSUC a predicar la “reconciliació nacional” i, fidel a aquest objectiu, preconitzava que aquest partit no fos exclòs dels organismes unitaris que es creaven en la clandestinitat.

Va ser l'any 1943, quan acabava de fundar el Front Universitari de Catalunya, quan vaig poder llegir un text que em va confirmar en el meu objectiu de treballar de manera prioritària en la consecució de la reconciliació nacional entre els catalans. Amb molt de retard —per causa de la situació que es vivia a França— va arribar a les meves mans clandestinament el primer número de la prestigiosa *Revista de Catalunya*, que, com que era prohibida la publicació, en català, de tot paper públic a l'Espanya franquista, havia reaparegut al desembre de 1939 a París. Amb sorpresa vaig constatar que quan gairebé tota la premsa publicada a l'exili, l'any 1939, era dedicada a polemitzar duríssimament entre els mateixos grups del camp republicà, un article anònim d'aquesta revista exposava una visió del passat i un programa per al present i el futur que, en allò fonamental, coincidia amb l'objectiu que jo servia a l'interior de Catalunya. Un temps després, vaig saber que l'autor d'aquell escrit era el poeta Carles Riba, exiliat. Una altra vegada un poeta tenia raó enfront dels polítics. Com Joan Maragall n'havia tingut enfront de Prat de la Riba, durant la Setmana Tràgica. Deixeu-me recordar alguns fragments d'aquell escrit publicat a l'exili, en què s'afirmava que, a Catalunya, també hi havia hagut guerra civil entre els catalans. Deia:

“Catalunya, com a personalitat col·lectiva, s'ha trobat inequívocament en un d'ells (dels dos bàndols enfrontats a l'Estat espanyol), contra els que l'agredien com a tal; els catalans, però s'han partit entre tots dos. Molt desigualment quant al nombre de la decisió última, és cert; però cal reconèixer que ha estat així, si es vol comprendre

en el seu sentit històric el que ha passat i, més encara, el que ha d'ésser, i que ja és, l'evolució de la crisi. Dit altrament: també dins Catalunya hi ha hagut guerra civil.”

Carles Riba, a continuació, després de referir-se als fets que provocaren l'existència d'aquesta guerra civil a l'interior de la mateixa Catalunya, conclouia:

“No importa, doncs, a quina banda de la lluita han estat els catalans; vencedors o vençuts, tots els catalans se senten avui vençuts; tots com a catalans han de refer llur esperança, cercar les noves formes de llur afirmació i de llur cooperació.”

Més d'una vegada he dit que aquest escrit del poeta Carles Riba que, evidentment, cal llegir en la seva totalitat, és el text polític més important i constructiu que es publicà a l'exili.

En parlar de Carles Riba, que tornà d'aquest exili l'any 1943, deixeu-me dir com hem d'agradir a ell, a Ferran Soldevila, que tornà també de l'exili, a Jordi Rubió i Balaguer, a J. V. Foix, a Gaziel, a Maurici Serrahima i al mateix Josep M. de Sagarra, entre altres, que en els anys més durs de l'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya, és a dir, els primers anys quaranta, quan era prohibit del tot l'ús públic de la llengua catalana, ells es mantinguessin fidels a l'ús exclusiu d'aquesta llengua, com a instrument de cultura, tot i comportar-los aquesta fidelitat greus perjudicis econòmics i altres. La seva fidelitat, en aquells temps, es pot qualificar d'heroica. Us imagineu què hauria passat si ells, a l'interior de Catalunya, haguessin abandonat l'ús de la llengua catalana com a instrument de cultura, en aquells primers anys quaranta, i s'haguessin passat a l'ús exclusiu de la llengua que era imposada pel règim totalitari i espanyolista del general Franco? Certament la seva actitud fou un excel·lent exemple per a les generacions d'escriptors catalans, apareguts després de la desfeta, i evità que molts d'ells es convertissin en escriptors catalans en una llengua no catalana. Més encara: si els escriptors, fills pròdigs, que havien abandonat l'ús de la llengua catalana, com a instrument de cultura, després de la desfeta, i s'havien passat a la imposada pels vencedors, pogueren retornar, un temps després, a la casa del pare i tornar a escriure en català, com un Josep Pla, fou perquè les esmentades personalitats de la nostra cultura no havien vinclat l'esquena i es mantingueren radicalment fidels a la llengua catalana. La seva actitud

fou decisiva per evitar que triomfés l'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya.

Acabada la guerra, amb la desfeta de la Catalunya autònoma, les il·lusions i esperances d'abans de la guerra d'aquell jove estudiant que jo era s'havien convertit de realització impossible. Impossible d'estudiar a la Universitat Autònoma que, per imposició del franquisme, havia desaparegut, així com d'anar a París i Londres a completar els estudis, per viure ambdues ciutats la Segona Guerra Mundial. Com tants d'altres joves de la meva generació, em veia obligat a canviar radicalment els meus projectes d'abans de la guerra. Havia de deixar de banda la meva aspiració a convertir-me en professor de Dret Polític, així com el meu projecte d'estudiar Filosofia i Lletres, com a complement de la carrera de Dret. Cursaria només Dret per exercir l'advocacia, que seria la meva professió i el meu mitjà de vida. Havia de renunciar, per tant, a la vida universitària com a docent. Era dur d'acceptar-ho, però la gent de la meva generació havíem hagut d'acceptar tantes i tantes renúncies... Tanmateix, aquesta renúncia no volia pas dir que em desinteressava de la Universitat, ni dels universitaris. Tot el contrari. El meu interès envers ells seria constant durant la meva llarga vida. I així, tinc com un dels més alts honors de la meva vida haver fundat i presidit a la universitat barcelonina, ja l'any 1943, la primera organització universitària catalana clandestina: el Front Universitari de Resistència Catalana, posteriorment dit Front Universitari de Catalunya. I, a més, d'haver estat fundador i director d'*Orientacions*, el primer periòdic clandestí publicat a la Universitat de Barcelona, aparegut al febrer de 1945. En aquells anys quaranta, tan difícils, contribuïa també a la creació als grups nacionals de resistència, un dels quals era presidit per Alexandre Cirici Pellicer, que era format per joves intel·lectuals i alguns professors universitaris. El grup era batejat amb el nom de Gerbert. Nom indicatiu del nacionalisme cultural arrelat a la nostra terra i, alhora, obert al món, que era el nostre.

Abandonada la Universitat, després de llicenciar-me, vaig continuar mantenint una relació molt intensa amb grups d'estudiants i amb alguns professors. L'any 1957 redactava alguna d'aquelles "Cartes obertes als nostres professors" que es repartiren a la Universitat. Aquest mateix any proposava la celebració de les rutes universitàries a Montserrat i començava a defensar estudiants, com a advocat,

davant els tribunals. A més, el meu despatx i la meva llar eren sempre oberts als estudiants. I a casa meva se celebraren nombrosos cursets sobre història per a estudiants. En el camp universitari una relació molt especial i intensa va ser la que vaig mantenir amb el professor Jaume Vicens i Vives, durant els anys cinquanta. Amb ell parlàvem, durant hores, sobre com havia de ser la universitat catalana en un futur democràtic i català. Parlàvem, també, sobre la gran pietat de la nostra historiografia i de com calia fer un gran esforç per posar al dia els estudis historiogràfics al nostre país. Un esforç al qual havíem de contribuir també —deia Vicens— aquelles persones que, per la raó que fos, no formàvem part de l'organització universitària, però que teníem moltes coses a dir. Coincidia amb Vicens que per fer una bona política a Catalunya, calia tenir un bon coneixement de la història, sobretot de la més recent de Catalunya i d'Espanya. Fou arran d'aquestes converses que em vaig decidir de dedicar unes hores del meu temps, sempre escàs, a treballar en el camp de la investigació de la història de Catalunya. I va ser a casa d'ell que, amb Casimir Martí, vàrem decidir de redactar l'extensa monografia sobre el moviment obrer a Barcelona durant el Bienni Progressista (1854-1856). El primer llibre fruit d'aquesta decisió fou *Maragall i la Setmana Tràgica*, publicat l'any 1963, que Jaume Vicens, mort el 1960, no va poder llegir, malauradament. Els comentaris molt favorables que aquesta obra va rebre de Jordi Rubió i Balaguer, de Ferran Soldevila i de Gaziel, entre altres, m'animà a continuar investigant i publicant treballs sobre història dels Països Catalans, els quals avui formen un conjunt d'uns quants milers de pàgines, moltes d'elles encara disperses. Alhora que dedicava hores a la redacció d'aquestes obres, en dedicava d'altres a fer cursos i cursets d'història a diverses institucions i a casa meva. I, tanmateix, he de dir que si jo hagués estat francès, no hauria dedicat el meu temps a redactar llibres d'història, perquè trobaria escrits i publicats gairebé tots els que necessitaria llegir.

El servei a la història dels Països Catalans també orientà la meva tasca com a director de les Edicions Catalanes de París, publicades a la capital francesa, durant el període franquista, destinades a publicar llibres polítics i d'història que la censura franquista impedia de publicar a l'interior de l'Estat espanyol.

Finalment, abandonada la vida política activa el 1984, he pogut continuar, amb més intensitat, la meva tasca al servei de la historiografia catalana. Això m'ha facilitat

conèixer un bon nombre de joves historiadors —jo des dels meus 81 anys, els veig molt joves—, alguns dels quals pertanyen a aquesta Universitat Rovira i Virgili. La coneixença de les seves obres m'autoritza a dir que és una llàstima que les institucions públiques no facin tot el que cal —i poden fer— perquè puguin dedicar-se a la investigació, car són uns excel·lents investigadors. Catalunya necessita el seu treball, perquè encara ens veiem obligats a parlar de la gran pietat de la nostra historiografia, tot i els esforços benemèrits d'algunes persones. Em dol haver dit que m'entristeix, sobretot, l'escàs interès que, en el camp polític, es manifesta generalment envers la història, àdhuc del propi país. Com em dol constatar que, en la gran majoria dels polítics catalans, s'observa un fort desconeixement de la història de Catalunya, dels Països Catalans i d'Espanya, unes vegades; d'altres, un mal coneixement. I, repeteixo que, sense un bon coneixement de la història del propi país, no es pot fer una bona política.

Com he dit en iniciar aquesta meva intervenció, rebo amb molta il·lusió aquest nomenament que m'obre les portes de la comunitat universitària i, alhora, uneix el meu nom a la relació d'il·lustres personalitats que fins ara han rebut el nomenament de doctor honoris causa d'aquesta jove Universitat. Agraeixo les paraules generoses que la doctora Mercè Jordà, que m'apadrina, ha pronunciat en la seva *laudatio* i dono les gràcies al Departament d'Història i Geografia, que m'ha proposat; al de Dret, que ha donat suport a la proposta, i a la Junta de Govern, que m'ha nomenat. I expresso d'una manera especial la meva satisfacció perquè sigui l'Excel·lentíssim i Magnífic Senyor Rector, Lluís Arola, qui presideixi aquest acte. L'expressió de tots aquests meus agraïments es manifestarà també amb un meu major esforç per continuar treballant al servei de la nostra llengua, de la nostra cultura i de la nostra identitat nacional.